

շարքը երկնցաւ ներկայ ժողովուրդին, եւ յատկապէս դերակատարներուն որոնք նոյն գիշերուան ելոյթը վերածեցին փառաւոր հանդիսութեան:

Եղաւ պատշաճ հիւրասիրութիւն որ նոյնպէս երկարեցաւ ըսյց եւ առիթ տուաւ մեկնաբանութեանց: Ամէն ոք այդ իրիկուն Նահապետ եւ «Ռոնարհներ» հոլովեց եւ ապագայի մաղթանքներ հրամցուց իրեն:

Ապագայ դրասէր սերունդը, վստահ եմ, պիտի չվարանի փոքր անկիւն մը շնորհել Նահապետին «Սաղէմի Ռոնարհներ»ուն հայ գրականութեան ընդարձակ անդաստանին մէջ, հոն՝ ուր հին ժամանակներէն սկսեալ իրենց անունները կոփեցին գիրի տիտաններ եւ իրենց հետեւորդ աշակերտներ, որոնք զէմքեր եւ նկարագիրներ ուրուագծեցին եւ նկարագրեցին իրապաշտ

աշխարհէն եւ հարստացուցին մեր ազգային գրականութիւնը:– Պարոնեան, Օտեան, Արփիարեան, Արշակ Զօպանեան, Հրանդ Ասատուր, Երուխան, Նշան Պէշկէթաշլեան, Մեծուրի ու Առանձար:–

Այս հանդիսութիւնը, Նահապետ Մելքոնեանի «Սաղէմի Ռոնարհներուն» նուիրուած գրական յաջող երեկոն իրականացաւ բարձր հովանաւորութեամբ՝ Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս եւ Ռիթա Իսկէնտէրեաններու, կազմակերպութեամբ Լոս Անճելըսի Իրանահայ Միութեան Գրականութեան եւ Արուեստի Բաժանմունքի, եւ Երուսաղէմի Ս. Թարգմանչաց Վարժարանի Հիւսիսային Ամերիկայի Մասուց Միութեան:

ԱՐԱՄ ՕՐԱՆՆԱՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԱՄՍՈՒԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

Հոկտեմբերը հոչակուած է մշակոյթի ամիս, քանի որ այն իր մէջ ընդգրկում է հայ ազգի ամենից մեծ տօներէից մէկը՝ Թարգմանչացը: Վերջինս վեր է ածուել մի այնպիսի եզօր շարժման, որը իր քախտորոշիչ կնիքն է դրել ոչ միայն հայ մշակոյթի, այլեւ հայ մարդու, հայ քաղաքական կեանքի ու յարաբերութիւնների ցանցի կերտման ընթացքի վրայ: Այս պատճառով էլ՝ Հոկտեմբերը որոշակի պատգամ ունի հաղորդելիք: Այդ պատգամի կառոյցում կարելի է առանձնացնել երեք կէտեր:–

Ա. – ՀԱՅ ԳՐԱԽՈՐ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ԲԱՐՁՐԱՆՈՒՄ Է ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՋԻ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆԴԱՆԻ ՎՐԱՅ: Հեթանոսական շուրջ չորս հազար տարուայն հայ քաղաքակրթութիւնը մեր ազգային հպարտութիւնն է: Այդ շրջանում ձեւաւոր-

ուեցին հայ լեզուն, հայ ազգը, հայ պետականութիւնը, ազգային մշակոյթի տարրերը, հայ բանահիւսութիւնը: Ի տարրերութիւն յունական, հռոմէական եւ արեւելեան մի շարք ժողովրդների հեթանոսական կրօններից, հայկական հեթանոսութիւնը նոյնիսկ չդրեց հայ նշանագրերի ստեղծման հարցը: Բայց իր հարիւրամեակը չբոլորած՝ հայկական քրիստոնէութիւնն ու հայ եկեղեցին ո՛չ միայն գիտակցեցին հարցի կարեւորութեանը, ո՛չ միայն հարցը յառաջ ֆաշեցին, այլեւ այն լուծեցին: Աւելի՛ն: Շատ շուտով ստեղծեցին մի այնպիսի հարուստ հայ գրաւոր մշակոյթ, որը նուաճեց «Ոսկէ Դար» անուանումը:

Հայերէն առաջին մատեանը Աստուածաշունչն էր: Այն հիմք դարձաւ գրաւոր հայ մշակոյթի: Աստուծոյ Խօսքը հայացաւ, Աստուծոյ յայտնութիւնը հայացաւ, Աստուած յայտնուեց հայերէնով: Նրա Խօսքն ու յայտնութիւնը դրուեցին հայ նոր մշակոյթի հիմքում: Իսկ ինչպէս ապացուցուած է, «Աստուծոյ շնչով գրուած ամէն գիրք օգտակար է ուսուցման, յանդիմանութեան, ուղղելու եւ արդարութեան մէջ խրատելու համար, որպէսզի կատարեալ լինի Աստծու մարդը եւ պատրաստ՝ բոլոր բարի գործերի համար» - Բ. Տիմ. Գ. 16-17: Աստուածաշունչը միակ մատեանն է, որ մարդուն սովորեցնելով, խրատելով, յանդիմանելով, ուղղելով ու կատարելագործելով՝ նրան պատրաստում է յաւիտեանականութեան համար: Միւս մատեանները ունակ են լոկ հարստացնելու մարդու գիտելիքները, ընդլայնելու նրա մտահորիզոնը, մշակելու նրա հմտութիւնները եւ բարձրացնելու նրա գիտակցութիւնը: Բայց նրանք անկարող են երաշխաւորել մարդու համար յաւիտեանական կեանք:

Հայ գրաւոր մշակոյթը բարձրացաւ մարդուն յաւիտեանական կեանք խոստացող Մատեանին վրայ: Երբ հայը հարագատ մնաց Աստուածաշնչի սկզբունքներին, իր հիմքին, նա գործեց այնպիսի հրաշքներ, որ զարմացնում է ողջ աշխարհին: Պատահական չէ, որ հայի գոյատեւման գաղտնիքն ո՛չ այնքան իր ֆաղափական պատմութեան, ինչքան իր մշակութային պատմութեան մէջ է:

Բ.- ՀԱՅ ՓՐԱԽՈՐ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՍԿՍԵՑ՝ ԽՈՍՏԱՆԱԼՈՎ ՍԻՐԵԼ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԽՐԱՏԸ: Հայ գրաւոր մշակոյթը սկսեց «ճանաչել իմաստութիւնն ու խրատը, իմանալ հանճարի խօսքերը» բառերով: Աստուծոյ «Առական» գրքի առաջին բառերը: Ինչպէս նշում է Դ.-Ե. դարի մատենագիր Կորիւնը, այդ բառերով սկսելով Աստուածաշնչի թարգմանութիւնը՝ ժամանակի հայ գիտնականները շեշտեցին թէ քրիստոնէութիւնը հիմնուած է ո՛չ թէ նախապաշարունակների ու սնոտիապաշտութեան, այլ իմաստութեան վրայ, աստուածային իմաստութեան եւ խրատի վրայ, որ հայ հաւատացեալն ու հայ եկեղեցին պէտք է ապրեն, մտածեն եւ գործեն իմաստութեամբ, որ նրանք պէտք է լսեն իմաստուն խրատներն Աստուածաշնչի: Պատահական չէ որ հայ ժողովուրդը

հաւատում է թէ այն մարդը՝ որ գիրք է գրում, գիրք է գրել տալիս, գիրք է փրկում՝ կատարում է աստուածահաճոյ այնպիսի մի գործ, որ կարող է նրան յաւերժական կեանքի արժանացնել: Հայու մտածողութեան մէջ նստել է այն համոզմունքը, թէ տգիտութիւնը չարիք է, իսկ ուսումն ու գիտութիւնը՝ բարիք ու երջանկութեան աղբիւր: Նա իր ողջ էութեամբ հետեւել է Աստուածաշնչի այն դրոյթին, թէ Աստուած մերժում է այն մարդկանց՝ որոնք մերժում են գիտութիւնը: Հայերս միշտ մեծ յաջողութիւններ ենք արձանագրել, երբ մեր գործնական կեանքում պահպանել ենք իմաստութիւնն իր բոլոր նառագայթումներով, եւ ընդունել բարի խրատները: Երբ մենք շեղուել ենք իմաստութիւնից ու հրաժարուել ենք խրատից, միշտ ընկել ենք միակողմանիութիւնների, ծայրայեղութիւնների, արկածախնդրութիւնների, անմիաբանութեան եւ այլ չհիմնաւորուած արարքների մէջ:

Գ. - ՀԱՅ ԳՐԱԴՈՐ ՄՇԱԿՈՅԹԸ ԾՆՈՒԵՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԵՐՏԵԼՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՄԲ: Հայերէն նշանագրերի գիւտը կատարուեց այն ժամանակ, երբ հայկական պետութիւնը, կաթողիկոսութիւնն ու մտաւորականութիւնը հասկացան թէ նոր պայմաններում՝ արժէքները, նոյնիսկ բրիտանիկութիւնը, չեն կարող ժողովրդականանալ, արմատանալ, ազգային աւանդութեան մաս դառնալ եւ ազգային յառաջընթացի խթան հանդիսանալ՝ առանց սեփական գրի ու գրականութեան: Գիտակցօրէն հայ մշակոյթին ազգային դիմագիծ տալու, մշակոյթի ազգայնացումն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ունենալ գիր ու գրականութիւն: Միաժամանակ, հարուստ եւ մարտունակ ազգային մշակոյթ կերտել կարողանալու համար՝ անհրաժեշտ է իւրացնել, սեփականացնել համաշխարհայինը: Անհրաժեշտ է ոչ թէ կուլ գնալ համաշխարհայինին, այլ այն հայացնել, հայ ազգի «ես»-ի մէջ ձուլել համամարդկային «մենք»-ը, եւ այդպիսով բարձրանալ «մենք»ի մակարդակին: Այդ հայացած «մենք»-ը ծառայեցնել ազգային հարցերը համաշխարհային գիտութեան պահանջների համաձայն լուծելու գործին: Նոր վիճակներում ու պահանջներում կիրառելով իւրացուածը, հայ ժողովրդի երախտաւոր զաւակները ձեռք են բերել նոր արդիւնքներ եւ նուաճումներ, ու դրանցով մաս կազմել համաշխարհային «մենք»-ին: Նրանք ջանացել են համաշխարհայինը ազգայնացնել եւ ազգայինը համաշխարհայինացնել: Այս է թարգմանիչների պատգամը մեզ: Այդ գործում Աստուածաշունչը, աւետարանչութիւնը եւ Բրիտանիկ Եկեղեցին ունեն իրեն անփոխարինելի դերը: Նրանց մէջ եւ նրանց միջոցով ազգայնանում են համամարդկային արժէքները եւ համամարդկայնանում՝ ազգայինը:

Երբ մենք կարողացել ենք գործադրել Հոկտեմբերի այս պատգամը, մենք՝ Մաշտոցից մինչեւ Վ. Հանրաքաճումեան փայլել ենք համաշխարհային կեանքի երկնակամարում:

Գէորգ ԽՐԼՈՊԵԱՆ